

PLAV!

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 5.11.2004

č. 22

Místo úvodníku

Forma písmene				Název písmene	Transkripce
samostaná	koncová	středová	začáteční		
ء أ إ و ئ	أ و ئ	ء	ء	أَلْهَمْزَةُ hamza	'
ا	ا			أَلْفُ 'alif	
ب	ب	ب	ب	أَلْبَاءُ bā'	b
ت	ت	ت	ت	أَلْتَاءُ tā'	t
ث	ث	ث	ث	أَلْتَاءُ tā'	ṭ
ج	ج	ج	ج	أَلْحِيمُ ġīm	ġ
ح	ح	ح	ح	أَلْحَاءُ ḥā'	ḥ
خ	خ	خ	خ	أَلْحَاءُ chā'	ch
د	د			أَلْدَالُ dāl	d
ذ	ذ			أَلْدَالُ dāl	ḍ
ر	ر			أَلرَّاءُ rā'	r
ز	ز			أَلرَّائِي zāj	z
س	س	س	س	أَلْسَيْنُ sīn	s
ش	ش	ش	ش	أَلْسَيْنُ šīn	š
ص	ص	ص	ص	أَلصَّادُ šād	ṣ̌
ض	ض	ض	ض	أَلصَّادُ dād	ḍ
ط	ط	ط	ط	أَلطَّاءُ ṭā'	ṭ
ظ	ظ	ظ	ظ	أَلطَّاءُ zā'	ẓ
ع	ع	ع	ع	أَلْعَيْنُ 'ajn	'
غ	غ	غ	غ	أَلْعَيْنُ ġajn	ġ
ف	ف	ف	ف	أَلْفَاءُ fā'	f
ق	ق	ق	ق	أَلْقَافُ qāf	q
ك	ك	ك	ك	أَلْكَافُ kāf	k
ل	ل	ل	ل	أَللَّامُ lām	l
م	م	م	م	أَلْمِيمُ mīm	m
ن	ن	ن	ن	أَلنُّونُ nūn	n
ه	ه	ه	ه	أَلهَاءُ hā'	h
و	و			أَلوَّاءُ wāw	w
ي	ي	ي	ي	أَلْيَاءُ jā'	j

Interview

Marocká spisovatelka s pseudonymem Nadžma (Njedma) – který znamená svobodná, svůdná žena – debutovala kritikou ceněným románem Mandle (L'Amande). Autobiografickým příběhem muslimské ženy, která je už ve svých sedmnácti letech donucena provdat se a sexuálně žít. Skutečnou rozkoš a různé erotické avantýry však

hrdinka poznává a zažívá teprve později. Kniha se podílí na boření veškerých tabu o sexualitě arabských žen a je tedy vnímána i jako politický čin. Sama autorka svou totožnost před islámským světem ze strachu tají.

V Plav!u přinášíme překlad autorčina rozhovoru pro časopis Elle a ukázkou z románu.

Elle: Co ve vás vzbudilo touhu napsat „Mandli“?

Nadžma: Hněv, který se zrodil po 11. září. Když člověk sedí před televizí a když se mu do tváře metají hromady hnoje, protože je muslim, protože je Arab, nutně nadejde ten okamžik, kdy dostane chuť říct: a dost! Ne, nejsme jenom zuřiví šilenci, kteří navádějí letadla do věží. Islámský vřed, který svět náhle objevil 11. září, nám samým ničí život už po celá léta. Toto ve mně probudilo touhu napsat o tom, co pro sebe považuji za velice podstatné, totiž o těle. Protože náraz do World Trade Center, stejně tak jako Afganistán nebo Alžírsko, to jsou mrtvá lidská těla. Já dostala chuť promluvit o tělech velice živých a přitažlivých spíše než o těch zmrzačených a zuhelnatělých. Promluvit a obrátit se na všechny lidi, kteří už mají dost toho, aby je svět považoval za méněcenné Araby a muslimské grázly.

Elle: Napsat erotický román bylo tedy aktem odporu?

Nadžma: Nechtěla jsem psát politický či feministický manifest. Arabský feminismus, to je prazvláštní planeta, na níž se necítím doma. Také jsem nechtěla upadnout do hysterie ani do patosu, ale naopak vychutnat si radost z psaní.

Elle: Feministka je označení, které vám vyhovuje?

Nadžma: Pokud jde o vznášení požadavků, o potřebu bránit se, o volání po zákonech, jsem samozřejmě feministka. Ale nikdy jsem feminismus nechápala jako válku proti mužům, protože podle mého názoru je arabský muž ještě více spoutaný než arabská žena. Na sánitky se nestřílí.

Elle: Ve vaší knize je cítit pohrdání muži, ale zároveň i soucit s nimi.

Nadžma: Arabští muži tápou, nevede se jim dobře, ztrácejí orientaci. Vždyť jen za posledních padesát let prohráli tolik válek! Které kultury, které civilizaci se v tak krátké době dostalo tolika výprasků? Jsou proto čím dál tím nervóznější, konzervativnější, ostrakizovanější. A pochopitelně tím, kdo na to doplácí, je žena, protože na ni mohou ještě bezpečně uplatnit poslední trosky své autority. Právě tato skutečnost, mimo jiné, se stala úrodnou půdou pro integrismus.¹ Arabským mužům se nevede dobře. Podle posledních statistik Světové zdravotnické organizace má 30% z nich sexuální problémy, to je strašné.

Elle: Byla jste vychovaná v muslimské víře?

Nadžma: Ano, ale v duchu velmi tolerantního islámu, který nebere sám sebe tragicky, takového islámu, jaký bylo naštěstí možno praktikovat v Maghribu před nástupem integrismu. Zároveň jsem vyrůstala v poměrně blízkosti západní kultury. V mé hlavě není žádný rozpor mezi poselstvím islámu a poselstvím osvícenců. Zeptáte-li se dnes mne, věřící a muslimky, co je to islám, mohu vám klidně odpovědět: heslo republiky – Svoboda, Rovnost, Bratrství. Samozřejmě žertuji, ale pro mne odpovídá skutečnosti.

Elle: Jste praktikující muslimka?

Nadžma: Ano, praktikuji, ale nepravidelně, to je dáno mou letorou. Každopádně mne nikdo nemůže exkomunikovat. Nikdo nemá právo míchat se do čistě osobního vztahu mezi Bohem a jeho stvořením. To, že různí šilenci začali žvanit o islámu, vydávat zákazy

¹ integrismus: v arabské politické hantýrce míněno tvrdošijné lpění na starém.

— — — — —
či oprávnění, to je pro mne velká rána. A je to kacírství. Mé náboženství zkonfiskovala parta extrémistů a přivedla je na scestí. Muži a ženy. . . vždyť drama sdílíme společně. Když se střílí, střílí se po mužích jako po ženách. Řekněme, že osud žen je jen ještě o něco smutnější.

Elle: Dnes je erotika tabuizovaná, cenzurovaná, ale v minulosti existovala tradice muslimské erotiky. . .

Nadžma: Náležím k civilizaci, která erotiku opěvovala, která se z ní po staletí radovala. Otevřete muslimské teologické knihy a najdete tam celé kapitoly, kde se o ničem jiném nemluví. Je to příjemné, zajímavé, legrační, pohoršlivé a plné života. Považuji za otřesné, že táž civilizace, která se před několika staletími smála a rozuměla milování, je dnes křečovitá, je neschopna prožívat rozkoš a milovat, je neschopna všeho normálního, co k životu patří. Jako by ty duchovní lži promluvy, kterými nás integristé krmí, zabíjely člověka, spalovaly naše srdce a duše.

Elle: Jak je to v koránu s rovností mužů a žen?

Nadžma: Před zraky Hospodinovými neexistuje nic, co by muže opravňovalo, aby byl pánem ženy nebo jí byl nadřazen. Ukládá nám stejné povinnosti a stejnou odpovědnost. Během *Hadždže*, pouti do Mekky, ženy nechodí zahalené. Těžko věřit tomu, že před Hospodinem by měly ženy právo závoj odložit, zatímco před integristickými usmrkanci by se měly halit.

Elle: Jste velmi přísná k „hlupačkám, které nosí závoj, protože odmítají nosit své století, a škemrají o ráj za poloviční cenu“.

Nadžma: Je mi z toho špatně. Jak mohou v těch hadrech chodit? Jak se mohou smířovat s těmi machistickými proslovy, které jsou tak nespravedlivé a v takovém rozporu s tím, co ony samotné považují za svoji víru? Proč platit mužům takové výkupné? Proto, aby se mohly vdát a mít děti? Upřímně řečeno, arabský svět si jednu sterilní generaci může dovolit.

Elle: Hrdinkou „Mandle“ jste vy sama?

Nadžma: Tato kniha vydává svědectví o početné rodině žen. Má autobiografické jádro, obalené příběhy mých tet, sestřenic, přítelkyní, sousedek.

Elle: Ale ten příběh vášnivé lásky je váš vlastní?

Nadžma: Ano, částečně. Jsou to upravené osobní vzpomínky. V každém případě mnohé vášně dosáhnou v určitém okamžiku onoho stupně bílého žáru, kdy se člověk buď odpoutá, nebo ztratí orientaci. Může to být příjemné. . . nebo divoké.

Elle: Četla jste klasické francouzské erotické texty?

Nadžma: Ano, mám je velice ráda. Sbíráám je.

Elle: A Catherine Milletová?

Nadžma: Její kniha na mě zapůsobila jako proud ledové vody, vůbec neodpovídá mé představě erotiky. Příliš bezútešná, nepochybně je to otázka temperamentu.

Elle: Je ženská rozkoš, kterou oslavujete v „Mandli“, slučitelná s tradicí a s muslimskou vírou?

Nadžma: Vždyť z ní vyplývá! V Prorokově Hadítu² – Prorok sám ženy vřele miloval – je óda na sexualitu. Tuto tradici islamisté, kteří se ocitli ve slepé uličce, zjevně znetvořili. Co je to za kulturu, která posílá své děti na jatka? Co je to za civilizaci, která nedokáže vést dialog se světem jinak než bombami? Dalším důsledkem téhož úpadku, stejně smutným, jsou naše děti, které tonou v moři při pokusech přeplout Středoziemí a dostat se do Evropy.

²Hadíta: tradice o výročích a činech Muhammadových.

Mandle (fragment): Můj bratr Alí

Suád neměla takové štěstí jako Latífa. A můj bratr Alí je jenom mezek v kalhotách. Rozmazlený, zkažený, nikdy nevystudoval a trávil čas tím, že se producíroval pod okny notáblů v naději, že upoutá pozornost některé z těch zámožných slepic, které svede jeho napomádaná kštice a žulové svaly na vypnuté hrudi. Suád, dcera ředitele školy, spadla do té léčky po hlavě, a v mausoleu Sajjida Ibrahíma při každoroční oslavě světcova svátku jeho nátlaku ustoupila. Rodina se to dozvěděla až po roce. Já jsem ze školy odešla a Ahmad se chystal požádat o mou ruku.

Jednoho dne přišel Alí za matkou sedící u stavu. Vyskočila, jako by ji uškla zmije. Byla zděšená a začala si metodicky drásat tváře od spánků až po bradu. Plakala dlouho a mlčky. Její slzy byly jako přehánka věštící neslýchanou katastrofu.

O měsíc později překročila ředitelova dcera náš práh. Byla stejně stará jako můj bratr: šestnáct let. Byla těhotná. Skandál bylo třeba spolknout jako nůž potřísněný krví a co nejrychleji je sezdat.

Všechno se odehrálo ve spěchu a působilo dojmem halasné pohromy. Když nadešel večer, někdo hodil věci té dívčiny před naše dveře a zmizel v noční tmě. Suád čelila našemu klanu třemi prostěradly, dvěma povlaky na polštář a půlkou krabice s nádobím jakožto věnem. Má matka jí to měla jednou provždy za zlé. „Takhle mi ji vnutili, nikdy jí to neodpustím,“ opakovala znovu a znovu svým dcerám a sousedkám, zapomínajíc, že „oni“ se jmenují Alí a jsou jejím synem, a že Suád je ještě dítě.

Suád pochopila své neštěstí hned první noci, kterou strávila pod naší střechou. Nejprve přišla o úsměv, pak přestala mluvit. Mlčky pomáhala mé matce vést domácnost a krmit všechny členy rodiny. Podle bílých rukou a předčasně ohnutých zad jsme viděli, že byla zvyklá spíše nechat se obsluhovat než obsluhovat druhé. S Alím se mýjeli beze slova a jediného pohledu. Prostřela pro něho, položila ubrousek a džbán s vodou na nízký stůl, a pak se uklidila na dvůr nebo do kuchyně. Ubožáčka spala v přístěnku jako malomocná, poplivaná a obklopená nenávisť.

Břícho se jí kulatilo a Suád soustřeďovala otupělý pohled na svůj pupík. Porodila chlapce, Mahmúda, dostala horečku, krvácela, a po čtyřiceti dnech raději zemřela.

Alí se nikdy neodvážil vzít chlapce do náručí nebo ho políbit. Navzdory kvapné svatbě a náležitě orazítkovanému oddacímu listu zůstal jeho syn bastardem, počatým bez požehnání famílie.

Když skončilo období smutku, matka Alímu vnutila za manželku jednu z příbuzných.

„Pouze žena tvé krve bude moci smýt hanbu a dát zapomenout na minulé omyly,“ prohlásila – strohá, majestátní a viditelně spokojená, že se zbavila vetřelkyně.

Ne, na Alího se nezlobila.

Alí se podřídil, svoji matku miloval a vyhověl každému jejímu sebemenšímu přání, počínaje těmi nejvšednějšími, až po ty nejděsnější. Pak se začal fyzicky podobat mému otci: mlčenlivý a ústupný, pokorný, spokojený. Chodil do rodinné dílny, pomáhal staršímu bratrovi postavit dílnu na nohy, nosil kulatou vlněnou čepičku a šedý qamis. Narostl mu vous a svaly ochably. Opět se proměnil v prach.

Stejně jako jeho matce, ani Mahmúdovi se nikdy nepodařilo vymoci si přijetí do otcovského kmene, a tak ve dvanácti letech zmizel. Prý se usadil na druhé straně hranice, v Malaze.

Celý text výjde po Vánocích v nakladatelství Brána

přeložila Věra Štovičková-Heroldová

Chalíl Džibrán: Dej mi flétnu

Není to skutečný překlad, protože arabsky neumím. Vznikl tak, že jsem poslouchala nahrávku a Marwan Soulieman mi vyprávěl obsah jednotlivých veršů. Věra Slunéčková

Ref.:

Dej mi flétnu, duši zpívej
tajemství, v němž přebýváš.
Do věků tu flétny hlas lkát
bude tón, jejž zazpíváš.

K nám si večer přised révou
a měl oči na stopkách,
otevřená víčka vína
v zlatem zralých lucernách.

Ustlals lůžko z měkkých stébel?
Přikrýval ses vesmírem?
Nestaráš se o budoucí,
zapomínáš minulé.

Ref.:

Dej mi flétnu, duši zpívej
tajemství, v němž přebýváš.
Do věků tu flétny hlas lkát
bude tón, jejž zazpíváš.

Ibráhím al-Kóní – Země nebeských vizí

Přinášíme vám ukázkou z knihy "Sbírka přírodních próz", konkrétně z její úvodní novely. Její autor Ibráhím al-Kóní pochází z Libye, v češtině od něj vyšla kniha "Krvácení kamene" v překladu Jaromíra Hajského. Překladatel Sbírky přírodních próz Petr Kubálek získal za tento překlad v letošním roce čestné uznání v překladatelské soutěži Jiřího Levého (viz Plav! č. 19 z 4. června 2004)).

část úvodní novely z knihy Sbírka přírodních próz

Bibliografický údaj: al-Kóní, Ibráhím. „Watan ar-ru'á as-samáwija.“ [Země nebeských vizí.] Ss.5-38 in: Díwán an-nathr al-barrí. [Sbírka přírodních próz.] 1.(opravené) vyd. Nikósia (Kypr): At-Tanwír & Tásílí, 1991. 245 ss.

V češtině od téhož autora vyšlo: al-Kóní, Ibrahim. Krvácení kamene. Z arabského originálu (Nazíf al-hadžar) přeložil Jaromír Hajský. 1.vyd. Praha (?): Libyjský lidový úřad (?), 1996 (?). 68 ss.

„Poušť vždy byla zemí nebeských vizí.“
Robert Musil: *Muž bez vlastností*

1 – Cesta

Po celou cestu se poušť táhla a rozpínala. Předvěká, krutá, nezměrná pustina, na jejímž konci se rodí úskočný obzor. A ten, po chvíli putování, rodí zase obzor. Čím namáhavější je jejich cesta, tím pevněji se obzor zvětňuje, o to zarytější se dále zmnožuje. Na ostré hranici mezi pustinou a obzorem prochvívá fata morgána. Vyplazuje nenechavý jazyk, kterým si ustavičně pohrává, laškuje a koketuje. Jako by se trojice živilů ve skrytém spojení spikla proti

nim a usmyslela si, že jejich cestu promění v nekonečnou pouť. Během dní a dní se z obrovské, holé a pusté země nezvedne ani kopeček. Nikde na obzoru ani zvlnění pahorku, ani náznak kručinky či akácie, ani stín gazely. Despotická krajina nepřipouští sebemenší ohyb, který by v mírném sklonu vyústil do údolí. Všude ji pokrývá koberec štěrku. Odívá ji nejvybranější druh kamení, sežehnutého věčným žářem. Na tvrdošijně holém povrchu po celé poslední dny nevyrašilo jediné stéblo trávy.

Vysoko nad nimi se klene průzračné nebe, které jen občas narušují jednotlivé zbloudilé obláčky. Za dne neomezeně vládne Slunce. Hrozí mučením, jaké se přičí obvyklé povaze raného jara. Za noci panují Hvězdy, sdružené ve velkých hroznech a neustále tančící radostí z nepřítomnosti Slunce – dokud je nezastihne světlo roz-
břesku.

Za dne pak vyjíždějí na hřbetě *mehariho* – ušlechtilého bílého velblouda. Otec se pohupuje v sedle před hrbem, zatímco jemu přidělil posez bezpečně zaklesnutý vzadu, v prohlubni, která těsně za hrbem jako pěšina půlí hřbet.

Cestují také v noci, když vychází úplněk. Tehdy otec raději chodí pěšky. Vede mehariho a jeho nechává sedět nahoře; naslouchá tichu a přemáhá ospalost.

Otec se také oddává zpěvu – to však jen, když jede nahoře v sedle.

Třikrát po sobě nešťastně vzdychne. Na chvíli se zahledí k neúprosnému obzoru.

Svěsí ztrnulé ruce, aby si odpočaly od sevření uzdy. Uvolní velbloudovi krk; zvíře pak vystrčí hlavu dopředu a natáhne krok. Pustina ale nekončí, obzor se nepoddává, fata morgána dále svádí a žertuje. Nato přijde chvíle pro ten jediný hlas, který si podmaňuje pustinu, sráží na kolena obzor a dohání fata morgánu: ozve se hlas tichý, nasmělý, kolísající, věštící žal. Zvedá se a táhle pokračuje ve smutné, chmurné litanii: dí-í-í-dá-á-á-a.

Fata morgána přestává dotírat. Obzor postupuje blíže. Také nebe se přibližuje k zemi a pouštní svět umlká, aby jen kradmo naslouchal . . .

Otcův žalozpěv ještě dlouho pokračuje.

A když ustane, pustina prchá před pustinou. Z obzoru se rodí obzor. Běžící fata morgána si pohrává úskočným, jízlivým jazykem. Nebe se vzdaluje v prostoru a poušť utíká před pouští. Rozprostřený labyrint si navléká masku tvrdosti a krutosti.

Cesta pokračuje a po zpěvu už zbývá jen samotný žal. Když skončí svou píseň, zůstává otec dlouho sklíčený. Po nějakou dobu, snad až do konce pochodu během toho dne, nepromluví slova. Ignoruje jeho otázky a jako duchem nepřítomný mlčí. Pevně spočívá v sedle, upnutý k neúprosnému obzoru a lhostejný k dorážení fata morgány.

Desátého dne se už chlapec unavil a zeptal se otce: „Máme ještě dlouhou cestu?“

Otec zvolna odpověděl: „To bys chtěl dojet do Wáw za jeden den?“

„To je tak daleko?“

„Wáw leží dál než Kano a blíže než krční tepna.“

„To nechápu.“

„Tak to říkají dervíši. Jenže obojí tě vždycky udělá nešťastným.“

„To nechápu.“

Otec se odmlčel. Po žalostném vzdechu zanotoval bolestný ná-
pěv.

Hoch se snažil najít ospravedlnění pro svou ukvapenost, a tak vyčkal, až otcův žalozpěv skončí, a omluvně mu řekl:

„Chtěl jsem jenom co nejdřív vidět pradědečka. Proto.“

Otec úsečně zamumlal: „Vím.“

Syn však toho večera nepřestal s otázkami. Poprosil: „Vyprávěj mi o pradědečkovi!“

Otec přiznal: „Hrozně dlouho jsem ho neviděl.“

Nad obzor vyplul hořejší obrys úplňku. Chlapec pozoroval, jak se houpá nad okrajem pustiny. A jakmile dorostl a osvobodil se ze zajetí pouště, řekl: „Vyprávěj mi o Wáv.“

„Wáv je ztracený domov.“

„Ztracený?“

„To ale neznamená, že by se jeho brány nemohly otevřít těm, kdo ho usilovně hledají.“

Když se unavíš, bude ti unikat, ale když zachováš trpělivost, dostaneš se tam.“

„A co ty? Ty už jsi někdy byl ve Wáv?“

Otec se chvíli odmlčel. Pak řekl: „Jak bych ti to jenom vysvětlil? Wáv je neobvyklá země. Není jako jiné země. Někdo si ho nosí v srdci, ať je kdekoli. A někdo jiný zasvětil celý život tomu, aby ho našel.“

Odkašlal si: „Nechme to být. Nechtělo se mi odjet a nechat tě v oáze samotného. Kdybych se totiž dostal do Wáv, jen těžko bych se odtamtud vracel.“

„Proč?“

„Co ti mám povídat? Každá země je nějaká. A Wáv je zrovna takové. Ale povídal mi jeden . . .“

Chvilku mlčeli. Naléhal: „To nejsi rád, že jsem tě nenechal v oáze a neodjel do Wáv sám?“

„Určitě.“

„Cesta tě neunavila?“

„Vůbec ne.“

„Tak to má být. Vždycky jsem zdůrazňoval, že máš být trpělivý. Muž musí poznat únavu, pokud chce v poušti mít své místo.“

„To jsi mi říkal už mockrát.“

„A nikdy mě neomrzí, abych to opakoval.“

„Jenže o Wáv jsi mi nevyprávěl. Babička říká, že je to země džinů.“

„Lidé z oáz vidí v poušti samé džiny. Věří, že lidé z pouště jsou strašidla.“

Syn v sobě musel udusit smích, než prozradil: „To babička říká taky.“

„Neposlouchej, co říká. Ty bys měl být hrdý na to, že patříš do pouště. Jsi pyšný, že jsi synem pouště?“

Chlapec bez zaváhání odpověděl: „Jistě.“

„Tak to má být. To znamená, že brány Wáv se nám otevrou.“

„ . . .“

„Strážce bude mít radost. Říká se, že otevírá brány jen těm, kdo milují poušť.“

„Opravdu? Myslel jsem, že bránu pořád hlídá had.“

„Had nebo ještěr. Maska není důležitá. Nejraději na sebe bere podobu hada.“

„Jednou jsi mi říkal, že ten had je nepřítel, protože našeho pradědečka vyhnal z Wáv, kde předtím byl doma.“

„Nepřítel i přítel. Nepřítel, protože nás odsoudil k tuláctví. A přítel, protože když se nad námi ve své povýšenosti slituje, otevře nám brány Wáv, kdykoli se mu zachce.“

Chlapec potřásl čupřinou, která mu stála jako kohoutí hřebínek. Po krátkém přemítání se tázal: „Co dělají lidi ve Wáv?“

„Nevím. Pouštní člověk to zapomněl od doby, kdy odtamtud odešel. Zapomnění je prokletím vyhnanců.“

„Jsou šťastní?“

„O tom není pochyb. Kdyby nebyli šťastní, netrýznila by je touha po návratu.“

„Babička říká, že lidi z pouště jsou ubožáci a že Wáw neexistuje.“

„Pokud chceš patřit do pouště, svoji babičku vůbec neposlouchej. Lidé z oáz to říkají, protože jsou otroci.“

„Když jsme odjížděli, řekla mi: ‚Nezapomeň, že Wáw je přelud. Tvůj otec je chudák, který neví, co chce.‘ Tak to řekla.“

Otec se odmlčel. Zaposlouchal se do ticha. Úplněk na zemi postoupil o délku lidské postavy. Otec promluvil: „Říká to, protože nechce, abys jel do Wáw se mnou. Tvoje babička tě chce připoutat k půdě, aby ses stal otrokem jako ona.“

„To nechápu.“

„Těžko bys to pochopil dřív, než se staneš synem pouště. Nezapomeň, že každý, kdo vezme motyku a začne prznit zemi, je otrok. Každý, kdo si postaví chatrč a usadí se hned vedle studny, je otrok.“

„Ale proč, tati?“

„Těžko bys to pochopil dřív, než se staneš synem pouště. Člověk v poušti nemá na vybranou: buď bude palmou připoutanou k zemi vlastními kořeny, nebo větrem *kiblí*, který se neustále pohybuje. Rolník – to je ta palma, a syn pouště – to je kiblí, který je pořád na cestě. Který z nich je asi vznešenější?“

„Kiblí!“

„Správně. Co z toho si zvolíš?“

„Kiblí!“

„Správně.“

Otec a s ním i syn zmlkli. Úplněk postupoval o další píďě a poušť se ponořila do majestátního ticha.

Otec temně pronesl:

„Rolník není otrokem proto, že by miloval půdu. Je otrokem kvůli tomu, že si dřepí v chatrči a od ní očekává dobrodiní!“

Chlapec se divil: „Dobrodiní?“

„Každý, kdo čeká na milodar, je otrok. A každý milodar svazuje, i kdyby pocházel z půdy.“

„...“

„Celý rolníkův život je čekáním na milodar. Na chleba. Na to otrávené sousto!“

Chlapec teď vykřikl nesouhlasně: „Otrávené?“

A otec se sebejistým klidem zopakoval: „Každé sousto, které zotročuje muže, je zhoubnější než zmijí jed.“

„A co syn pouště? Ten nečeká na milodar země?“

„Nikdy. Syn pouště se přikrývá hvězdnatou oblohou a hlavu si pokládá na prostou, holou zem. Stěhuje se jako gazela, žádnému místu se nepodřizuje. Je volný jako pták; není to zajatec, který v chatrči vyčkává do začátku žní.“

Od severu zavanul mořský vzduch. Přitáhl uzdu, až velbloud podrážděně odfrkl, a mrštně seskočil na zem. Když konejšil velblouda, rozhodl: „Tady zůstaneme přes noc.“

2 – Náčelník

Několik měsíců před cestou se vypravil ke kočovníkům, aby ho vyslechl náčelník kmene.

Našel ho, jak si na rohoži v útrobách beduínského stanu vychutnává stín. Pohrabáčem vniká do hájemství ohně, na kterém si vaří večerní čaj. Dlouho spolu poseděli. Hovořili o všem: o suchu a o tom, zda lijáky přinesou povodně; o hladu a o obchodu; o přepadeních a o nájezdech nepřátelských kmenů; o velkorysosti i

o potupě; o pouštích a o oázách; o hrdinství a o zbabělosti; o pozemském Anhim a o nebeském Wáw; o svobodě a o ponížení; o životě a o smrti.

S plízcím se soumrakem začal: „Před chvílí jsme rozmlouvali o tom, jak mrzké je otroctví. . . “

Větu nedokončil, protože si všiml náčelníkova tázavého pohledu. Pokračoval: „Jde o to, že nechci, aby můj syn byl ponížen rolnictvím. Mé pokolení a jeho potomstvo by tak upadlo do zajetí půdy.“

Náčelníkův pohrabáč vykresloval do písku záhadné vzory. Z jeho očí byl čitelný chápavý úsměv. Úsměv trpělivého mudrce, když poučuje ubohé dítě. Náhle zvedl hlavu a řekl rezolutně: „My všichni patříme zemi. I kdyby si ten otrok vyletěl do nebes, stejně se vrátí na zem. Není svobodnějších bytostí nad ptáky – přesto i oni umírají na zemi.“

Vykřikl, jako by očekával právě takovou námitku: „Počkej! V mé řeči není odsudku ni urážky vůči zemi! Je však rozdíl: stěhovat se a přelétávat jako pták nezměrnou pouští, nebo rozdírat matčinu tvář pluhem a zavřený v chatrči vyčkávat celý život, že od něho dostaneš milodar.“

Náčelník se znovu pousmál, on však dále rozdmýchával svůj spor mezi nebem a zemí:

„I ten hliněný džbán, když se natukne, rozbije se a odejde. Tu nastane hodina, v níž se zářivý pták osvobozuje od svého břemene, a země nepojme nic než hromádku kostí. Pták ovšem odlétá do Wáw.“

„Řeči vás kádirovců já nerozumím, nicméně láska k poušti mne naučila, abych nepohrdal zemí jako ty.“

„To není pohrdání zemí, jen pohrdání otroctvím. Palma je povznesená, trpělivá a velkorysá. Hodíš po ní kamenem, a ona ti odpoví čerstvými datlemi. Kořeny ji však poutají k půdě. Tajemství je v kořenech.“

Náčelník vzal pohrabáč a zamával mu s ním před obličejem: „Tak tak, tajemství je v kořenech.“

„Chtěl jsem jen říct, že to jsou kořeny ponížení.“

„A proč neřekneš, že to jsou kořeny života? Nebýt těch kořenů, nebyl bys od palmy dostával datle.“

„Ach, kéž by se tak palma obešla bez kořenů!“

„Každá věc něco stojí. Z kořenů, jež plují v prostoru, nevzejdou žádné plody.“

Zatřásl se jako posedlý a zlomeně si zašeptal:

„Není nic krutějšího než kořeny, které nás obdarovávají datlemi a s nimi nám na ruce kladou pouta! Není nic krutějšího než kořeny, které nám dávají život výměnou za to, aby nás mohly spatřit spoutané řetězem sedmdesáte loktů dlouhým. Není nic krásnějšího než palma, zůstane-li její nádherné, vznešené tělo plout v prostoru.“

Náčelník se ho ironicky zeptal: „A jak potom naplníš ten prázdný měch, který si nosíš mezi hrudí a pupkem?“

On si ale dál vedl svou: „Budu hladovět. Budu hladovět jako kádirovští dervíši.“

„Právě hlad tě donutí uznat svazek palmy se zemí.“

„Představený bratrstva říká, že hladovění ptáka posiluje a ochraňuje před zálibou v tělesnosti. Kdysi jsem v oáze prošel pokušením a připravil se, že odletím. Představený bratrstva mne však donutil přerušit půst se slovy, že k tomu ještě nenadešel vhodný čas. Učedník napřed musí překročit hráz zvanou Život, přeje-li si dojít spásy nejkratší cestou.“

„V mystériích kádirovců se nevyznám. Je však nadevše jasné, že nemůžeš přeseknout kořeny zapuštěné v zemi, když na zemi žiješ.“

Takové pouto je daní, již vše živé platí, dokud dýchá.“

„Synové pouště tuto daň neplatí.“

Tady se náčelník poprvé slyšitelně zasmál: „Skutečně takovou daň neplatí, ovšem také že ani nejsou živí. Kdo ti řekl, že lidé z pouště jsou naživu?!“

„Dervíši říkají, že to jsou přízraky, a rolníci zas, že to jsou džinové!“

Náčelník se dál usmíval pod vousy. Všude už byla tma. Nahnul se k ohni a přiložil do něho dříví. Znovu se mírně nadzvedl, aby připravil další čaj. Pojednou se zamračil a vyhrkl: „Teď nechejme stranou zákon oáz a řídme se zákonem pouště. Víš přece, že kmen nepřijme syna žádného cizince, i kdyby na tom trval náčelník.“

Musel se vzepřít takové tvrdosti: „Vždyť je to můj syn!“

Náčelník stejně rezolutně pokračoval: „Syn je synem své matky. Syn jde za svou matkou, byť by byl synem samotného náčelníka. Tak žádá zákon zděděný po předcích. Není to náčelníkův výmysl.“

Trochu prosebně namítl:

„Jenže v oáze bude ztracen. Stane se z něj rolník. Nevolník. To budeš spokojen, když svého jediného syna odevzdám ponížení?“

„Nejsem to já, kdo ustavil ten zákon. A náčelník přestává být náčelníkem tehdy, když zešílí a přestoupí příkázání předků.“

„Ale ty víš, že já jsem jediný, kdo se odstěhoval, a že strádám potížemi, jež mě nadarmo nepřivedly k tobě. Není možné, abych z něj vychoval muže pouště jinak než u našeho kmene. A taky . . . taky nezapomeň, že jeho matka zemřela. Zůstal sám, stejně jako já. . . “

„Naše příkázání učí, že muž draze zaplatí, pokud se podřídí vášni. Myslím, že kádirovští dervíši mluví o něčem podobném. Chci říci, že mužnost nám ukládá, abychom nesli odpovědnost za plody vášně. Ty sám víš, kdy ses dopustil omylu.“

Rozhostilo se ticho. Dřevo na ohni praskalo a s mlčením jen sílilo napětí. Náčelník se k němu obrátil: „Přiznej si, že to byla chyba. Ovšem chyba, kterou lze omluvit. Žil jsi v oázách, protože jsi chtěl studovat teologii a právo. A člověk nezůstane bez ženy navěky, i kdyby chtěl.“

„O tom bychom se mohli přít. Můj názor je, že muž si nesmí vzít ženu, nechce-li plodit otroky. Jedině synové pouště – ti mají potomstvo jako dar svobody.“

Náčelník zaburácel: „Potomstvo prázdnoty. Potomstvo nicoty. Co je svoboda jiného než nicota? Co jiného je poušť nežli nicota? Copak jsme se před chvílí neshodli, že syn pouště je pouhý závan větru v prostoru, pouhý oblak prachu rozplývající se v nicotě? Neshodli jsme se snad, že syn pouště – zrovna kvůli tomu – v podstatě nežije?“

Po krátké odmlce neoblomně dodal: „Kdo přivedl na svět dítě se ženou cizinců, musí za to – a ještě rád – zaplatit.“

„Nelze zaplatit draž nežli otroctvím!“

„Co je horší: otroctví, nebo nicota?“

Na to mu odvětil bez váhání: „Otroctví.“ A ještě to zopakoval: „Otroctví, ctihodný náčelníku.“

Zase následovala mlčenlivá chvíle, po níž promluvil náčelník: „Vím, že představený bratrstva ti vymaloval poušť příliš lákavě a že nicotu ti popsal jako to největší blaho. Říká se to, že členové kádirovského bratrstva v nicotě a zániku spatřují blaho. Nicotu a zánik prý hledají na nebesích, ačkoli její místo je na zemi, v poušti. Někteří z nich milují poušť více než ti, kdo v ní musí žít. Také tebe to fascinuje a žene k tomu, abys cestoval.“

„Jedině poušť žene k touze cestovat. Cestování mě léčí.“

„Nevyléčí tě nic, pokud je tvá nemoc v srdci.“

Zamíchal čaj a znovu ho nechal vzkypět. Potom dodal: „Není jiné ochrany potomků před otroctvím kromě zkracení vášně a zdrženlivosti vůči ženě!“

On se horlivě přidal: „Máš pravdu. Původ těch strážní je ve svazku se ženou. Ale nemysli si, že muž udělá takovou hloupost vždy jen ze žádostivosti. Řada mužů to činí pouze a prostě proto, že takové je jejich dědictví od otců.“

„A otcové říkají, že tak to zdědili po dědečcích. A dědečci říkají, že je to nebeské zjevení, jež chrání život před úplným koncem.“

„To jediné nebeské zjevení, které má člověk zavrhnout.“

„To snad ne, při Bohu milostivém.“

Náčelník mu podal dřevěný hrnek s čajem. Pak si k němu přisedl blíž a vysvětloval: „I kdybych se vzepřel zákonu a chlapce přijal do kmene, žil by tady v opovržení. Zrovna jako otrok.“

„Pořád je lepší, aby žil v poušti jako otrok, než aby žil v oáze jako rolník.“

„Ty hřešíš a bouříš se proti věčnému a moudrému kodexu. Kdo jiný by tedy měl být matkou, ne-li půda? Veškeré plody uzrávají s přičiněním země. Každý plod je dítětem země. Oplodnění je dílem větru, který se prohání prostorem; datle však dozrají na palmě – a tu vlastní kořeny poutají k zemi. Taktéž role člověka je pomíjivá. Proč jen moudrosti zákona vyrážíš hůl z ruky a odmítáš matce přenechat dítě, jež porodila?“

„Vždyť ty víš, že jeho matka zemřela.“

Náčelník se s mírnou vítězoslavností zasmál: „A ty také víš, že ona žije v něm.“

Potom se k němu přisunul ještě blíž. Naklonil k němu hlavu tak, až se mu cípem turbanu dotýkal ramene. Zašeptal: „Prozradím ti tajemství. Chci, aby se ti trochu ulevilo, a tak poslyš mé tajemství.“ Náhle zmlkl, jako by zaváhal, jestli se přece jen má svěřit: „Ty nevíš, že já mám s jednou černoškou dceru.“

„Ne!“

„Kdysi dávno v Kanu jsem se oženil. Trávil jsem delší čas na cestách za obchodem, zrovna ve věku samých vášní a hloupostí. Velice se mi líbila, tak jsem si ji vzal. Narodilo se nám děvčátko. A o to děvčátko se teď stará jeho černošský manžel.“

„Ne!“

„Ale ano. Je to tak. A také mám černou vnučku. Věřil bys tomu, že moje vnučka je černoška? To je ta cena, jakou jsem já zaplatil za chybu, jíž se člověk dopustí z vášně. To, co postihlo tebe, je – jak vidíš – mnohem lehčí.“

„Ale jak jsi mohl svolit, aby se ti dcera vdávala za černochoy z pralesa?“

„A co pro ni mohu udělat? Je to jejich dcera. Nechtěl jsem přestoupit zákon pouštního světa.“

„Ten krutý zákon!“

„Podle tvého mínění krutý, podle mého moudrý. A kdybych ho přece jen porušil a přivezl si ji k našemu kmeni, nevedlo by se jí lépe. Nikdo by ji za manželku nepojal, leda zase černochoy. Rozhodl jsem se, že raději zaplatím tu nejmenší cenu a svou hanbu tam nechám navždy pohřbenou.“

Znovu se rozhostilo ticho.

Na ohni praskalo dřevo.

3 – Odjezd

Když jezdil k napajedlům za *wádími* – vyschlými řečišti, sedával na pahorku, pozoroval divukrásný obzor a smutnil. Tak dlouho tam zůstával se vzlykem a nářkem, že na to přátelé museli upozornit

jeho otce. Jedné noci, jež byla oddána úplňku, ho tam po večeři překvapil: „Za obzorem nic nehledej. Družkou obzoru je fata morgána. Spolu si našeptávají, kují pikle a sprádají léčky. I na tebe si nějakou chystají.“

Když neodpovídal, stařec mluvil dál: „Dej si pozor, obzor je jako Scharak Ibradin!“³

Otec jej ve světle úplňku dlouho pozoroval, a když pořád nic neříkal, znovu ho oslovil: „Ty mi nevěříš? Jestli mi nevěříš, zeptej se našeho kouzelníka, co ten ti poví o obzoru.“

Nešel si pro k věštci radu, zato sám věstec k němu přišel první. Než ho navštívil na pahorku, poslouchal jeho bédování, ukrytý v porostu kručinek na dně wádí. Dlouho u něj zůstal stát, než si přisedl a oslovil ho: „My všichni milujeme ten pohled k obzoru. My všichni toužebně vzlykáme kvůli tomu, co je za hranicemi pouště.“ Po chvíli mlčení řekl: „Také, jako já, prahneš po neznámu?“

Přikývl. Kouzelník, znalec skrytých skutečností, se zajímal: „Recituješ si poezii?“

Když zavrtěl hlavou, mág mu začal radit: „Měl bys to zkusit. Poezie je jazykem neznáma. Poezie je hlasem nebeských vil a šepotem džinů. Je kvílením větru kiblí. Je tajemstvím lanýžů, je tváří květu na větvi kručinky. Syn pouště nemůže ovládnout přelud fata morgány, té spříseženky obzoru, bez pomoci poezie.“

Protože nic neříkal, věstec hovořil dále: „Nelákají tě večerní seance u ohně?“ Zavrtěl hlavou, a tak průvodce neznámem učil: „I vytržení mysli je blahodárné. Oddej se transu a tanči podle jeho hudby. Také v tom je uzdravení.“

On však nezačal recitovat poezii, ani se nepřipojil k chlapcům, aby naslouchal hudbě a odevzdal se transu. Přál si jedině odjet a spojit se s obzorem.

S věkem u něj tato touha rostla a sílila. Když byl ještě jinoch, řekl mu moudrý vůdce pastýřů: „Měj se na pozoru. Poušť je jedinečný a osamělý svět. Kdo z ní odejde, je ztracen. A víš, proč je ztracen?“ Vhodil si do úst bago tabáku. Pak si odhryzl kousek kůry z vrbového proutku a dal se do žvýkání.

Když si balíček zbývajícího tabáku převazoval tkaničkou, povídal: „Hranice pouště totiž jsou tou Propastí, o níž nás učí znalci Koránu. Za pouští už není nic, jen Propast. To si pamatuj! Na to si dávej pozor!“

On si pozor nedával, protože nutkání odjet bylo silnější.

Odjel s karavanou a přímo tak navštívil obzor. Do tváře se mu usmívala fata morgána, která jej předávala dalším obzorům. Ale spoň mu nové obzory slibovala. Laškovala a flirtovala s ním a posměvačně vyplazovala jazyk. Kdykoli se k ní přiblíží, ona se mu vzdaluje – přesně jako Scharak Ibradin, když se zničehonic objeví a hned začne zálučně a ďábelsky dotírat. Tatínek měl pravdu: fata morgána a Scharak Ibradin patří k sobě. Jsou to dvojčata. Byli stvořeni jen k tomu, aby strojili úklady.

Přijel do oázy.

Tam vstoupil do řádového domu bratrstva kádírovců, kde se snažil uskutečnit druhý odchod. Skutečný odchod. Odchod z temnoty, z pekla tělesnosti, jímž by dospěl k poznání duchovní blaženosti. Teprve tady se naučil, že takový odchod je skutečně nezbytný. I představený bratrstva říkal, že odchod je úhelným kamenem kádírovské cesty: kdo se neodhodlá k odchodu, neprojde pokušeními; kdo neprojde pokušeními, tomu se nedostane poznání; komu se nedostane poznání, ten nezakusí trápení; a kdo nezakusí trápení, nevstoupí do brány ráje.

³Scharak Ibradin je barevný pták, který může odlákat děti do pouště. (Poznámka autora.)

Hodně mu vyprávěl o touze, o neznámu, o fata morgáně, o zpěvu, o poezii a zase o zpěvu. Zdůrazňoval však, že úplně všechno začíná odchodem.

Aby se začal učit tomuto tajemství, na celý měsíc ho zavřeli do temné kobky v řádovém domě. A když mu otevřeli a dovolili odejít, prohlásil: „Nikdo nedospěje k odchodu z hluboké temnoty své vlastní duše, nenaučí-li se, jak obstát při setkání s ní tváří v tvář.“

Až po dlouhém čase se představenému vyznal, že tato zkušenost mu byla nejtvrdší zkouškou z celého putování. Tiše se usmíval, když v řeči představeného dokázal rozpoznat skryté poselství. To když k němu přicházel učedník a mistr ho naoko plísnil: „Odejdi!“ Naopak na učedníka chystajícího se k odchodu zase křičel: „Vejs!“ Taková řeč mu připomínala způsob, jakým kouzelníci pracují s oxymory, když nějakou věc nazývají jménem jejího protikladu. Představený mu četl myšlenky. Řekl: „Věz, že kdokoli k tobě přichází, nemůže ti právem sedět po boku, pokud se nevyprostil ze svého vězení. Sám ze sebe, ze své duše. A věz, že kdokoli od tebe odchází do světa, nebude se držet vedení po Přímé stezce a nepozná, co vlastně chce, neobrní-li se proti tomu, jak myslí obyčejní lidé.“

Po třech letech extatických cvičení, studia a klauzur představený viděl, že jiskru v jeho srdci se nepodařilo rozdmýchat. Poradil mu: „Umění jednat s lidmi je také jedním z dobrých způsobů duchovního úsilí. Kdo nevyjde mezi lidi, nevstoupí do brány ráje. Proto běž mezi ně, stýkej se s nimi a poznávej je. Nejprve musíš zažít život.“

Začal obdělávat půdu a naučil se všemu, co je k zemědělství potřeba. Práce mu šla od ruky tak dobře, že si získal plnou důvěru statkáře. Ten se s ním spřátelil a svou jedinou dceru mu dal za manželku. Několik dalších let tvrdě pracoval na poli a snažil se pomáhat lidem. Poznal, co znamená být rolníkem, dřepět v chatrči a čekat, až z půdy vzejde dobrodiní. A také poznal, jak jsou si žena a půda podobné.

Jiskra se v něm znovu vykřesala, a tak si začal skrytě smutnit. Plánoval, že všechna pouta přetrhne, ale zjistil, že žena ho poutá k půdě řetězem delším sedmdesáte loktů. Porodila mu syna, aby ho zotročila pečetí pokrevního svazku – tak, jako se ho snažila zotročit půda, když mu dávala chléb. Současně si uvědomil, že jeho touha stále roste a že jeho jiskra tím silněji a bolestněji plane, čím více zábran nachází před tím, aby překročil a odvrhl svá pouta. S úpornou vytrvalostí se uchýloval na různá místa v okolí oázy, kde se po mnoho nocí trápil, rozpolcen. Nakonec zvítězilo planutí – a on nabyl přesvědčení, že kořeny jsou přetaty.

Šel k soudci a přinesl si od něj rozhodnutí o rozvodu, ten osvobozující dokument. Po jednom rolníkovi to ženě poslal a odebral se do řádového domu, kde vyhledal představeného bratrstva. Ten si chvíli jen pročešával mohutný plnovous. Poté se tiše zeptal: „Jak se ti zdál svět?“

Z jeho odpovědi čísela zášť: „Nejhorší, co jen může být. Horší, než bych si pomyslel!“

Stařec pokračoval stejně tichým a nevýrazným hlasem: „Takový už je svět. Jenže odchod do něho je jednou z etap na cestě duchovního rozvoje.“

Rozhořčeně odvětil: „Taky že jednou z nejtvrdších etap.“

Představený mu blahosklonně řekl: „A co sis myslel? Že učedník může tlouci na bránu blaženosti, aniž by prošel peklem členstva? Že ráj se dá získat jen tak?“

Vyndal si růženec s kuličkami z černého ebenu a řekl, co často zaznívalo v kruzích bratrstva: „Ještě máš před sebou dalekou cestu, abys to pochopil.“

Nedokázal ovládnout údiv: „Skutečně dalekou cestu, ctihodný šejchu? Myslel jsem si, že . . .“

Šejch se usmál a prsty se mu přestaly probírat kuličkami růžence. Jeho úsměv rostl. Mohutná ramena se mu roztrásla, jak přemáhal smích. Hleďme, i důstojný šejch se dokáže zasmát. Opravdově. Nejen v duchu. Hlasitě. Nikdy ho neviděl, aby se smál. Nikdo živý neslyšel, že by se smál. Veškerou jeho řečí býval úsměv. Podle jeho norem se smích rovnal rouhání. Smích byl špinavostí z dílny samého Satana. Co způsobilo, že nedostal přísnému zákazu a zajíkal se smíchem?

Cípem roucha si otřel slzy a za recitace několika veršů z Koránu žádal Boha o odpuštění. Potom se k němu obrátil: „Rozesmál jsi mě. Tos neměl dělat. Jenže ty jsi dítě. Takové velké dítě. To se pro muže nesluší, přímo mu to škodí. I když všichni významní muži jsou vlastně velké děti. A hlavně věz, že cesta ještě není u konce. Ba spíše ani nezačala. Stále tě čeká daleká cesta.“

„Já jsem si už vytrpěl dost, ctihodný šejchu.“

„A co bys chtěl? Život, to je utrpení. Utrpení je podmínkou zrození.“

„Podmínkou zrození?“

„Člověk se rodí, aby trpěl. Člověk ani nemůže být vzkříšen, leč skrze utrpení. Nenarodí se znovu, nebude-li předtím trpět.“ Odmlčel se a potom spíš pro sebe přemítal: „Utrpení je podmínkou dospění k cíli. Amen s tím, kdo netrpí.“

„Amen s tím, kdo netrpí?“

Šejch se opět usmál. Vysvětlil: „Pokud člověk nezažije utrpení, zemře v nevědomosti.“

„Obyčejní lidé to vidí opačně: kdo zemřel, aniž by poznal utrpení, ten prožil šťastný život.“

„Kdyby obyčejní lidé znali skutečný význam bolesti, přestali by být obyčejnými lidmi. Je zcela nevhodné, aby se adept mystického poznání oháněl tím, co tvrdí takzvaní obyčejní lidé.“

Zde rozhovor ustal. Představený k němu upřel zkoumavý pohled a učedník znovu poznal, jak mu čte myšlenky. Privil: „Cestování také patří mezi způsoby duchovního úsilí. Pověz mi, jaké jsou tvé úmysly.“

„Opravdu?“

„Jestli tě přemáhá touha, běž za ní, neboť její volání ti nedopřeje klidu.“

„Opravdu?“

„Vyjdi touze vstříc. Kráčeť po zemi. Vytrvej. Nevzdávej se. Neopřestaň, dokud ti neotevře svou bránu.“

„Opravdu?“

To už ale šejch přimhouřil oči a ponořil se do kontemplací.

Odjel z oázy a celé roky křižoval pouští.

Od onoho dne se odvíjel neustálý pochod.

Procházel celou pouští a cestu nikdy nepřerušoval. Přespával přímo na holé zemi, jen někdy nocoval pod osamělým stromem. Takto, zcela sám, putoval. Dokonce se mu jednou stalo, že zaslechl kvílení a volání neviditelné bytosti, nejspíše džina. Pádil ke svému velbloudu, kde zažehnul lampu a odevzdal svůj osud do rukou obzoru spřaženého s fata morgánou. V té době, kdy jeho syn dospěl, mu matka zemřela na bodnutí štírem. Byl přesvědčen, že musí své dítě zachránit před tím, aby bylo zotročeno půdou a aby zakusilo utrpení nevolníků. Proto šel vyjednávat s náčelníkem. Tam na něj čekala další rána: vyděsilo ho, že by měl svého chlapce nechat zase jako otroka – napospas kmeni, který v synech cizí ženy vidí prachsprosté sluhy nebo cizáky. Má vyměnit nesvobodu rolnictví za nesvobodu kmene kočovníků? Má skočit ze spáleniště rovnou do

ohně, jak říkají beduíni? Není podřízenost zemi pořád lepší než podřízenost lidem? Má-li hoch zůstat u své babičky, není to přece jen snesitelnější a snadnější z obou možností?

Stále přemítal a váhal. Nakonec ho jeho dlouhá cesta dovedla k rozhodnutí: „Co kdyby se mnou odjel do Wáw?“

Rozpoznal to volání v šelestu větru kiblí, v tom vábení skryté touhy, v naléhání obzoru, v koketování nenechavé fata morgány. Nejdřív tomu nevěnoval pozornost. Úporně se tomu bránil, ale volání bylo stále hlasitější. A tak ujížděl dál. Dále k obzoru, jak se mu to kdysi stalo osudem, když si ho podmanilo zvláštní puzení či se ho zmocnila jeho utkvělá představa. V prvních dnech důkladně zpytoval mysl, než mu putování zakrátko nabídlo klíč. Zastavil a usmyslel si, že bude hledat řešení. Při svém osamělém rozjímání poznal cestu k Wáw. Dlouhé hledání jej poučilo, že úplný odchod je tou cenou za vstup do Wáw. Panenská země otevře své brány výhradně tomu, kdo v sobě našel odvahu odejít z pouště. Země nebeských vizí, božského pokoje a věčné spásy má uznání jen pro odvážné, kteří prolomí cestu do vlastního nitra a otevřou jí svá srdce – výměnou za to, aby mohli vkročit do ní, do zaslíbené svatyně. Tam je spása jeho samého i jeho rodu jistá. Jeho sémě už nebude ohroženo přízrakem zotročení. Nezanedchá potomka, nad jehož šíjí by visel meč trvalé nesvobody. Když ho vezme s sebou do Wáw, zajistí mu tak božský pokoj a . . . věčnou spásu.

4 – Lanýže

Proti vládě fata morgány se vzbouřil mocný výjev, který vystoupil na povrch v plné síle. Plul na jazycích stříbrného oparu, kterým se zaléval obzor, a rozplýval se ve vlnění útočícího ďábelského proudu, dokud se k němu zase o kus nepřiblížili. Když se v obrazu zableskly první odrazy rudého písku, chlapec ukázal prstem k obzoru a zeptal se: „Tamtu oázu taky vyrobila fata morgána?“

Otec se usmál: „Snažila se ho udusat a roztrhat. Přetvořit v jednu z těch ďábelských oáz. Ale nedokázala to, protože my jsme ji přemohli svým odhodláním.“

„To je skutečná oáza?“

„To je přece Červený pahorek.“

„Už jsme blízko Wáw?“

„Mám dojem, že za Červeným pahorkem už začíná země Wáw.“

„Opravdu?“

Vyvýšenina zvítězila nad mocí fata morgány. Na obzoru se vztyčily její majestátní obrysy. Chapadlo stříbrného ohně po ní šplhalo, až se škodolibě uvelebilo na jejím hřbetu. Útočný proud neumdlával v souboji, ani když dosáhli úpatí pahorku.

Chýlilo se k polednímu. Severní bríza přinášela vláhu od dalekého moře. Otec seskočil z bělostného meharího a hoch nechal sedět v sedle, kde se přidržoval za chomáče srsti na dromedárově hrbu.

Dál šel po svých a velblouda vedl na uzdě. Zahnul doprava, aby přešli přes pahorek.

Za Červeným pahorkem se vznášela vůně ráje.

Za úpatím pokračovala rozlehlá rovina. Na jejích okrajích, hustě pokrytých černým šterkem, vyrůstal pás citrusovníků s červenými plody. Níže, pod svahy plnými stružek, které v období dešťů provrtali červi a brouci, leželo plno hladkých oblázků. Svahy vedly k otevřeným nivám překypujícím heřmánkem, řeřichou, pelyňkem a dalšími bylinami, jejichž jména ani pastevci neznají. A ještě dále za těmito lukami, na cestě k hlubokým údolím, se mezi hustým porostem divokých keřů zelenaly lotosy a kvetly kručinky. Ptáci cvrlikali. Po travnatém koberci zvysoka našlapovali jeřábi, kteří dlouhými

zahnutými zobáky pátrali v půdě po larvách a při tom se ještě stihli hrdě čepýřit na odiv ostatním. Když sešli ze svahu, chlapec spatřil podivuhodného tvora: nepozorovaně se přikradl z křovin a dvěma mocnými skoky vběhl rovnou doprostřed louky. Pak se vyzývavě zastavil na její protilehlé straně. Tam začal pravým kopýtkem, trochu napjatě a nejistě, prohrabávat prst. Jak elegantní bytost! Štíhlá, vysoká, zlatosrstá, jen vespod na bříše sněhobilá. Měla protáhlý, křehký, vznešený krk, zakončený ladnou hlavou s mírným a přátelským výrazem. Na hlavě jí spočívaly dva vzhůru namířené růžky a shlížely z ní zvědavě uhlově černé oči, lemované neméně černými řasami.

Tajemné oči toho zvířete je pozorovaly několik okamžiků. Tu se otočilo a jako šíp vyletělo do volného prostoru. Jak rychle se zčistajasna objevilo, tak rychle i zmizelo.

Chlapec ho jako u vytržení pozoroval. Otec řekl jen: „To je gazela. Viděl jsi někdy krásnější zvíře?“

Syn se nezmohl na odpověď, a tak otec pokračoval: „Takové stvoření můžeš potkat jedině na prahu země Wáv.“

Vzduch přetékal těžkou vůní kručinek a nasládlým aromatem kvítí. Chlapec se několikrát zhluboka nadechl, až pocítil závrať. Přimhouřil oči, aby si v mysli opět zpřítomnil gazelu a zachoval si ji tam navždy. Bylo to však jen překrásné zjevení, které i z představ mizí tak rychle jako z pouště. Hoch se bezděčně otázal: „Ale tys říkal, že bránu hlídá had a ne gazela.“

Otec zastavil velblouda a tlačil ho do pokleku. Odpověděl smutně:

„Na pláních Wáv se pořád pase dvojice gazel, ale my jsme zatím nedorazili ke strážci brány.“

Sestoupili z velblouda, aby se nasýtli rajské louky. Nazítří ráno začali pátrat po lanýžích. Nejprve hledali společně na největší louce. Ambrová vůně neustále houstla a se svěžím povětrím se mísila do vjemu, jaký je synu pouště dáno zakusit výhradně před vstupem do Wáv. Chlapec se vždy zachvěl dojetím a závratí, jak se rajská vůně stupňovala a její nápoly mu vrážely do nosu. To dojetí ho dohánělo k slzám. Jakmile se mu vlhce zaleskly koutky oka, jeho hlavní starostí bylo skrýt to před otcem.

Ptáci na sebe pokřikovali z větví. Sluneční kotouč vystoupil nad čáru obzoru o výšku jedné lidské postavy. V tu ránu se přímo mezi nimi objevil pták. Vyběhl z travnatého porostu a upaloval před nimi. Dlouhé tenké nožky mu jen kmitaly. Byl okouzující. Malý, zlatě ochmýřený, jen se stříbřitými pruhy okolo křídel. Měl delší, mírně zahnutý zobák. Několik kroků před nimi se zastavil, jako by vyčkával. Hoch vyběhl za ním a pták mu zase kousek utíkal. Znovu se zastavil a vyčkával. Otec zakřičel: „Pozor, to je Schark Ibradin!“ Chlapec namítal: „Copak je Schark Ibradin tak krásný a krotký?“

„To je právě to, krásný a krotký. Jako by jinak mohl unášet děti, jako jsi ty, kdyby nebyl krásný a krotký?“

„Odvedl by si mě pryč do pouště, jak o tom vypráví babička?“

„Rozhodně by si tě odvedl, kdyby ses poddal jeho kouzlu a šel za ním.“

„To on taky hlídá bránu Wáv, stejně jako gazela a had?“

„Ano. Také Schark Ibradin je jedním ze znamení Wáv.“

„Neodvede nás do pouště?“

„Už jsme si přece řekli, že za ním nepůjdeme.“

Otec si všiml, že jeho syn nějak váhá. Popošel k němu a chytil ho za ruku:

„Už by ses na něho neměl dívat. Jenom tě to svádí k tomu, aby ses za ním honil. Bude tě ovládat, dokud od něj neodvrátíš zrak. Je jako fata morgána. On je fata morgána!“

Odvedl ho za ruku opodál, kde se sklonili nad zem a znovu se dali do hledání lanýžů. Otec řekl: „Kdyby nám tak štěstí přálo a natrefili bychom na lanýže – ty by ti daly zapomenout na toho ptáka.“

„A zapomenu kvůli nim i na gazelu?“

Otec po chvilce přemýšlení pravil: „Ano. Myslím, že takový lanýž je jediná věc, se kterou člověk může zapomenout na gazelu.“

„To je lanýž tak chutný?“

„Nedokážu ho popsat jazykem lidí z pouště. Každopádně ‚chutný‘ není to slovo, které by se hodilo k plodu z Wáw.“

Hledání pokračuje. Otec chodí v předklonu a pečlivě zkoumá půdu. Rukou obrací nazelenalé oblázky a okem zkušeného hledače prohlíží pukliny v zemi. Syn následuje jeho stopy – chodí těsně při něm. Jak tak pátrají a zkoumají, chlapec se snaží na otce mluvit. Ptá se ho: „Jak ten lanýž vypadá?“

Otec s úplnou samozřejmostí odpovídá: „Je to klenot, který porodila země a který vyšel z hlíny v touze po světle.“

„A jak země může porodit klenot?“

„Všechny klenoty jsou dětmi země.“

„A proč touží po světle?“

„Protože se jim stýská po otci. Chtějí vidět svého otce, který bydlí v nebi.“

„To jejich otec doopravdy bydlí v nebi?“

Muž chvíli neodpovídal, jen dál pomalu našlapoval v předklonu nad travou, s rukama založenýma za zády. Řekl: „Copak země nepřijímá potravu z deště? Dar života přichází z nebe v kapce deště.“

Chlapec se naléhavě zeptal: „Ale proč se chtějí spojit s nebem?“

Otec se usmál: „Všechno zrozené ze země neustále usiluje o spojení s nebem. Také člověka rodí země – a on se snaží dosáhnout nebes. Vše pozemské věří, že počátek je v nebi, ve světle.“

„Babička říká, že nebe, to je jenom vítr a jinak nic.“

„Neposlouchej, co vypráví tvoje babička.“

Zvedl hlavu a přerušil hledání. Přejel zrakem od obzoru k obzoru a prohlásil: „Bude lepší, když se rozdělíme. Lanýže mají rády samotu.“

Syn vykřikl: „Samotu?“

„Lanýž je plod tajemství. Lanýž je jako džinové, odchází do ústraní a zůstává ve skrytu jako poklad. A jen ten, kdo odejde do ústraní, nalezne poklad. Ty hledej dál tady na louce a já to zkusím v kopcích.“

Chlapec se bránil: „Jenomže já nevím, jak vypadá.“

„K tomu, abys ho našel, nepotřebuješ vědět, jak vypadá. Jestliže ti začne důvěřovat,

vystoupí zpod země a ukáže se ti. Neříkal jsem ti snad, že je jako džinové?“

„Džinové?“

„Všimneš si puklin v těle země. Hliněných jizev. To bude znamení, že poklad je nablízku.“

A tak šli každý svou cestou.

Chlapec pokračoval v pátrání na luční rovině, zatímco otec se vydal k severu, aby prozkoumal vyvýšeniny kolem Červeného pahorku. Hledání se protáhlo až do večera. Tu se ozvalo otcovo radostné volání. Syn viděl, jak radostně mává, a hned se k němu rozběhl. Otec ho vzal za ruku a dovedl ho k místu, kde se skrýval poklad. Chlapec se ohnul nad hrbolkem, který neznatelně vystupoval z hlíny ve svahu. Ze štěrbin v cihlové půdě vyrůstala podivná kulička, jejíž povrch brázdily rýhy a otvůrky. Přímo nahoře, na důkaz vzpoury proti tyranii země, nesla kamínek a několik zrnek hlíny. Ve snaze strhnout své embrya zpátky pronásledovala země

ten zvláštní plod bateriemi hlíny a jílu. Život tohoto neobyčejného stvoření však zvítězil. Jeho vrcholek přefal zemská pouta a pozvedl hlavu, aby spatřil světlo. V záloze však číhal had, až se objeví vrcholek hlavy. Znovu to byl on, kdo předběhl člověka. Svým jedovým zubem uhryzl temeno hlavičky, aby mu zabránil dospět ke světlu. Utekl s životodárnou esencí, s celým plodem, s pokladem, s nesmrteľností.

Otec šel po zlověstné stopě. Po té hnusné klikaté čáře na zemi. Po znamení věčného nepřítel, jenž kdysi podvedl našeho praotce a ukradl mu Wáw. Jenž ho odsoudil k vyhnání, k životu otroka a k zániku. Ten prokletý had ho předběhl. Jako první našel poklad a odnesl si ho netknutý. Had ovšem přinesl i jedno tajemství. Zanechal ho v lanýži, v tom rajsčém plodu, v amuletu otevírajícím brány pravlasti. Brány Wáw.

Tak, aby to chlapec neviděl, setřel sandálem hadí stopu. S úctou a pokorou v hlase řekl: „Vidíš, že vypadá jako Idbeni?“⁴

„Idbeni?“

Poklekl k pokladu, stále ještě napůl zahrabanému. Se stejnou posvátnou bázňi jako prve dodal: „Idbeni skrývají ostatky předků tak, jako lanýže skrývají tajemství. Lanýže střeží jediný klíč, který nás dovede k Wáw.“

Syn vzkřiknul: „Takže ten lanýž je jediný klíč?“

Otec mu jen mírně pokynul třesoucíma se rukama, že se má zapojit do iniciačního rituálu. S posvátnou obřadností zvolal: „Přístup blíže!“

Chlapec popošel o krůček. Jeho váhající, plachá dlaň se zabořila do dlaně velké a drsné, třesoucí se rozechvěním, jaké zná každý, kdo poodkryl náhrobek nad někým ze svých předků. Každý, kdo pootevřel víko od truhlice s pokladem zakopaným po tisíce let. Je to třas, jaký se zmocňuje mystika u vytržení, když očekává, že se mu každou chvíli odhalí tvář Boží. Jeho ruka, obě ruce spojené v jedné se natáhly a odkryly svrchní blánu. Oddělil se od ní kousek hlíny, ale nerozpadl se. Vzдорovitě zůstal držet pohromadě a navzdory okolní vyschlé půdě z něho dýchala vlahá zemina. Objevila se spodní strana. Sejmuli závoj, který předtím zastíral skutečnou podobu. Z hlavičky ani na světlo nevycházela bělostná zář. Zůstávala pohroužena do tmavého odstínu, aby její oblažující jas směřoval dovnitř, do skrytosti, do neznáma staženého kdesi v nitru, v hlubinách, v nepřístupném, v sobě – právě tam, kde začíná tajemství. Svůj lesk, kouzlo a vznešenost čerpá přímo od Boha.

Byl to lanýž tmavší odrůdy, zbarvené až načervenalé.

Posvátnost okamžiku oslovila mládence, který přídušeně zvolal: „Vždyť je červený. A já jsem si myslel, že bude bílý.“

Otec i dále rozjímal nad drahocenným vrcholčím lanýžem. Nad sotva viditelnou hlavičkou, která směřuje ke spojení s Bohem. Nad zrozcencem země bouřícím se proti její vládě. Nad bojovníkem za osvobození od hroudy hlíny, za vplynutí do svobodného prostoru. Dlouho trvalo, než odtrhl oči od drahocenného nálezu a nábožně zašeptal:

„Voda přijímá barvu nádoby.“⁵

„To nechápu.“

„Je červený. Ztmavl tady od červené hlíny. Kdybychom ho ale našli tam dole na nivách, bude bílý.“

⁴Idbeni jsou oválné náhrobky předků, na nichž Tuaregové spí, když chtějí vyvolat věštbu o věcech budoucích či zprávu o situaci svých blízkých, kteří jsou právě na cestách. K tomu viz Hérodotovy *Dějiny*. (Poznámka autora.)

⁵Tento výrok pochází od šejcha Džunajda (zemřel 910). Zvláštní význam mu přikládal Muhjiddín ibn Arabí (zemřel 1240), který sentenci zasvětil pojednání ve svém díle *Fusús al-hikam* (Mozaika moudrosti). (Poznámka autora. Životní data mystiků doplnil překladatel.)

Další kousek odloupla tatáž zdvojená ruka, třesoucí se a nervózní touhou, vzrušením a očekáváním z objevu neznámé bytosti. Tady už bylo zřetelné znamení. Vryp smrti, který zanechal hadí zub na těle tajného zrozenice země. Značka odvěkého tajemství. Prokletí prvotního hříchu, klíč člověka k jeho ztracenosti, vyhnanství a cestě posledního odchodu.

V otcových očích se zaleskly slzy. Stěží přemáhal náhlý zármutek. Kymácel se zprava doleva, než se trochu uklidnil, aby postoupil dále v odhalování pokladu.

Objev teď nabyt úplných obrysů.

K večeru začaly obřady na oslavu spasení.

5 – Domov

Otec zažehnul oheň. Syn se k němu posadil a lanýž mu jemně spočíval na natažených dlaních. Dlouze ho zblízka pozoruje a pak si ho zvedá k nosu. Nasává jeho vzácnou libovůni. Oči, zalité slzami dojetí, vzrušeně mrkají. Opakuje si: „Ó Bože! Al-lá-á-á-h. . .“

Otec ho při tom s neznatelným úsměvem pozoruje. Klackem prohrabává oheň a tu a tam do něj přiloží. Zahledí se do nekonečnosti prostoru a hrdě řekne: „Teď už jsi doma. Před branami do země Wáw.“

Chlapec na chvíli přestal vonět k lanýži, dále ho však zkoumal hmatem. Namítl: „Nevidím tu dědečka.“

Otcův úsměv byl tentam. Zlomeně zašeptal: „Brzy ho uvidíš.“

Natáhl ruku k synovi a vzal si od něj houbu. Obracel ji v prstech. Studoval tajuplné reliéfy, jež do těla svého plodu vepsala země. V duchu si řekl: „To jsou talismany, které matka nasazuje dítěti kolem krku, aby ho ochránily před nástrahami cesty.“ Klackem odsunul uhlíky na jednu stranu ohniště a tam je zahrabal do popela. Předal je útrobám žhnoucího písku, ale ještě zůstal sedět, aby naslouchal elegii jejich uhasínajícího syčení, jak se vpíjí do spálené země. Syn se užuž chystal, že se na něco zeptá; zarazil ho však otcův přísný pohled. Proto se i on zaposlouchal do bolného žalozpěvu. Dokonce se pokusil rozlišovat v něm zvuky a domýšlet si, jaké poselství skrývá táhle doznívající sbor: „Fss-ss-s-s. . .“

Syčení přešlo do tlumeného pískotu, který pak zase zesílil ve skličující nářek. A ten gradoval ve skutečném bédování. Kvílení posvátného plodu nacházelo ozvěnu v mlčení pouště. K bédování se přidaly víly pouštních džinů. Divoženky se jako plačky bily do tváří. A obzor pohrozil spuštěním temnoty. Poušť přislíbila, že truchlení bude trvat dlouho. Nebeský plod začal krváčet.

Z jeho srdce vytryskla krvavě rudá tekutina. I otec nyní zaslechl bolestný pohřební nápěv. Z oka mu skanula veliká slza. Syn však, fascinovaný a cele zaujatý lanýžem i blížícím se domovem, nezaznamenal nic z otcovy slabosti.

Když se otec zaposlouchal, porozuměl řeči žalozpěvu. Tajemství zrození a bolesti života. Radosti novorozence z příchodu na svět a utrpení na cestě, kde ho čeká jen bolest, zmatení a vyhnanství. Dělicím pásmem mezi narozením a královstvím zapomnění je přízrak zjevující se ve snu. Píseň radosti může začít teprve s odchodem. Božský pokoj zavládne teprve tehdy, až toto pásmo na zemi bude překročeno a přízrak se znovu přenesení do říše zapomnění. V okamžiku přechodu pozbývá lidské strádání smyslu a země Wáw otevírá své brány. Proto neplač, jestliže prahneš po vstupu do Wáw. Ani nenaříkej, máš-li podstoupit putování k předělu. Zůstat naživu v paměti zásvěti je totiž snadnější než sestup do pouště paměti. Den, kdy za tebou Wáw již zavře své brány

a přijme tě nahého, je lepší než den, kdy jsi z něj vyšel celý neforemný, bezmocný, s prokletím vyhnanství a ztracenosti.

Tajuplný plod dále pěl svou litanii. Vyndal ho, poznamenaný stopami krvácení a pekelného trýznění, z hromádky dosud žhavých oharků. Talismany od matky se vytratily, překryty krustou mučení. Zvrásněná hlavička však neutrpěla újmu – ta vznešená hlavička, již poznamenal jedový zub. Právě v té hlavičce tkví tajemství – a ona je klíčem k němu.

Položil si ji na plochý kámen. Tam ji nechal vychladnout. Krvácení se zastavilo. Pak ji rozřízl nožem napůl. Říkal si, že horní část, prokousnutou hadím zubem, nechá stranou. Proto vzal spodní část a rozdělil ji na dva díly. Ihned se uvolnila zvláštní vůně. Pouštním vzduchem se šířilo nevšední aroma. Ta nebeská vůně, již plod získal jako návnadu pro omámení těch, co se odeberou do Wáw jediné v okovech.

Chlapec ochutnal svůj kousek. Otec ho pozoroval, jak si uždíbuje a žvýká. A hlavně jak mhouří oči dojetím. Slzy mu už tekly proudem. Čas od času zamžikal, ale přitom dále žvýkal a jeho vzlykot neustával.

Když si otec bral svůj díl, řekl: „Věděl jsem, že budeš plakat.“

Hoch už se ani nenamáhal otírat si slzy. Říkal: „To snad není možné!“

„I já jsem plakal, když jsem poprvé jedl lanýže.“

„To snad není možné!“

„Jen si to vychutnej. Plač. Když člověk stane u bran Wáw, může plakat, jak chce. Jakýkoli ostych už ztrácí smysl.“

Také že syn nepřestal vzlykat a plakat. Plakal dál i potom, co rozžvýkal a spolkl své magické sousto.

Otec se zeptal: „Ochutnal jsi někdy něco lahodnějšího?“

Syn zavrtěl hlavou. Rozechvěle šeptal: „Nikdy.“

Nyní otec uchopil část, která byla označena rýhou. Tu děsivou polovici s otiskem zubu věčnosti. Připravil se k rozloučení. Rozřízl plod napůl a zhluboka vzdychl. Soustředil se na kapičky krvácení, jež zraněný plod uronil. Třemi řezy nože ho obětoval. Když dílo dokončil, podal jeden kousek synovi.

Tu se mu ruka tak zatřásla, že odkrojený kus málem upustil. Nebylo to zachvění, jako spíše vzepření se.

Sledoval ho, jak si ukusuje ze svého podílu. Zpočátku chlapec přivíral oči a tetelil se v opojením. Zanedlouho mu začalo ochabovat tělo a umdlévat mysl; pouze jeho vzlykot neustával.

Začaly obřady rozloučení.

Prudce se zaklonil tak, že zády narazil o zem. Ze rtů mu ukanula bělostná pěna. Slábnoucím, sotva slyšitelným hlasem prosil: „Tati, neopouštěj mě.“

Otec si přiklekl ke svému synovi a uchopil ho za zápěstí. Naklonil se nad jeho téměř již bezvládným tělem a řekl mu: „Neboj se. Odejeme společně. Zůstaneme spolu napořád.“

Chlapec však, nečekaně, znovu otevřel oči, ve kterých už otec viděl jen bělmo. S námahou promluvil: „Babička říkala, že to uděláš.“

Otec vyskočil, aby si vzal ten kousek plodu, na kterém se otiskla rýha rozloučení. Vhodil si ho do úst a spěšně, aniž by žvýkal, ho spolkl. Brzy se dostavil pocit omámení, blaženosti a harmonie. Šeptal: „Neposlouchej, co povídá tvoje babička.“

Syn se však tázal dál, nyní již hlasem odcházejícího: „Proč jsi to udělal?“

Otec mu ztěžka, přerývaně připomněl: „Jak jinak by ses chtěl dostat domů?“

Víření tamburin se stupňovalo. Viděl, jak se čepel nože vymršťuje do vzduchu a blyští se v měsíčních paprscích. Zaslechl šejchův výkřik: „Neznám většího štěstí pro člověka, než aby sobě samému

odumřel.⁶ Člověk nezíská blaženost, jestliže nenalezne odvahu vydat své srdce lidem.“ Učedník odpověděl dlouhým, bolestným zasténáním, ještě než si nůž zabodl do prsou. Ostří mu proniklo tělem a dosáhlo pramene. Pramene záchrany. Vášnivě a bolestně volání „Al-lá-á-á-á-h“ se přelilo do „á-á-á-á-h“, než utichlo docela, aby pokračovalo – možná – v nebytí, na věčnosti.

Pouštní svět se poprvé otrásl. Otec se zhroutil na tělo svého syna, kterého po celou dobu držel za ruce. Jejich hlavy se dotkly, chlapcovo tělo se zcela ztratilo pod otcovým. Proměnili se v jediný korpus přirostlý k zemi. Pták vypuštěný z klece vzlétl. Pochodeň světla se vznesla. Hliněný džbán bezvládně ležel, sjednocený s půdou a podrobený její moci.

Na věčnou, posmutnělou krajinu se snášela tma.

přeložil Petr Kubálek

Pranýř překladatelů

Na tomto místě se obvykle objevuje rubrika, reflektující překladatelské poklesky, sesbírané uživateli internetových serverů okoun.cz a www.nyx.cz. Dnes přinášíme pohled jednoho z uživatelů na výstavu World Press Photo, která proběhla v pražském Karolinu od 10. září do 3. října.

Zavítal jsem na výstavu World Press Photo 2004. U fotografií jsou bilingvální popisy – v angličtině a češtině. Překlad do češtiny je velmi mizerný; nedalo mi to a několik nesrovnalostí jsem si poznamenal. Vedle několika překlepů (doufám, že to byly překlepy) jako například „bili zabiti“, „se všemy premiemi“ si tedy návštěvník může přečíst takovéto stylistické a překladatelské perly:

Alma, aged 23 – Alma, 23letá

pre-dawn raid – předvečerní razie

by October – v říjnu

a long ongoing stand-off came to a head – dlouhotrvající rezervovaný přístup (k Iráku) přišel na přetřes

Saddam Hussein's grip on the city was broken – Silná obrana města vojáky věrnými Saddámu Husajnovi byla prolomena

a rocket-propelled grenade – raketou řízený granát

ancient city of Bam – středověké město Bam

the initial tremor – prvotní chvění („chvění“, které zanechalo pod troskami přes 40000 obyvatel Bámu, pozn. Retal)

Open conflict ... continued into 2003 – Otevřený konflikt pokračoval do roku 2003

killed – zavraždění

mortar attacks – nebezpečné útoky

a loyalist fighter – věrný bojovník

clockwise from top left – od horní části do leva

Bodies are placed in a mass grave – Těla vyplňují masový hrob

former combatants – frontovní vojáci

Israeli tanks spearheaded a major raid on the camp – Izraelské tanky namířily hlavní nájezd na tábor

The cancer did not stay in remission – Rakovina přetrvávala

She suffered from medication-induced nightmares – Trpěla nočními můrami navozenými léky

Children curl up against each other to sleep – Děti se choulí k sobě, aby spaly

... fell ill. ... – ... se začala cítit nemocná ...

Ian has a fetish for uniforms – Ian má fetiš pro uniformy

⁶Větu použil Faríduddín Attár z Nišápúru (asi 1142–asi 1229) v díle *Mantik at-tajr* (Ptačí beseda). (Poznámka autora. Životní data doplnil překladatel.)

Many farmed salmon escape into the wild – Mnoho chovaných lososů je vypouštěno do přírody

Two boys take an illicit peak through a crack in the door – Dva chlapci se nezákonně koukají skrz prasklinu (dveřmi do kinosálu, pozn. Retal)

A screening gets underway – Obrazovka je v chodu (neboli začíná promítání, pozn. R)

George W. Bush and Tony Blair make eye contact in one of the few moments they did not have aides at their sides – G.W.Bush a T.Blair se po očku sledují v situaci, kdy pomoc nepřichází ani z jedné, ani z druhé strany

Britain's support for the American-led operation had caused a rift with other European Union countries, most notably Germany and France – Podpora Britů operaci vedené Američany způsobila rozkol v zemích EU, nejvýrazněji v Německu a ve Francii.

a son powerful with words and in knowledge – syn mocný ve slovech a vědomostech

Bruce and Brian with their nurses – Bruce a Brian s jejich sestrami
It had been out of breath earlier in the match, but was forced back into the game by its rider – Již dříve se zastavil během hry, ale jezdec jej donutil vrátit se cvalem do hry

during the third-place play-off match – během třetí třetiny zápasu
A to nemluvím o chybných prepisech jmen a místních názvů Beijing – Bejing, Bam – Bam, Baath – Baath, Qusay – Qusaj a chybách typu „více jak, „indonézská vlajka“, „Duarte Xavier . . . velí asi 100 mužů“.

Bylo lze též rozpoznat, že překladatel/ka fotografie při překládání neviděla, jelikož ne vždy trefil/a správné pohlaví. U Winwiny Wantika(-ové) by to bylo možné přehlédnout, ale u prezidenta Magawati alias prezidentky Megawati Sukarnoputriové již nikolivěk.

vyplavil Retal